

Az alábbi gondolatok két, időben nem túl távoli esemény kapcsán lettek papírra vetve:

A július 24–27. között Kisbéren rendezett CAI2* kettesfogathajtó versenyt Sági József nyerte. Fogatában három, furioso-north star fajtájú ló található, Széplány, Furioso-62 Szellő és Blokád V-27 Szikra, amelyek egy tenyésztőből, egy kanca-családból származnak. Tenyésztőjük Domokos Gábor Csongrádról.

Augusztus 8-án a Furioso-North Star Lótenyésztő Országos Egyesület Tenyésztői Bizottsága elnökévé Domokos Gábort választotta.

ÍRTA DOMOKOS GÁBOR

Kedves Olvasó!

Ezen írás első felében szeretnék bemutatkozni, és bemutatni az általam tenyésztett és versenyztetett fogatlovakat. A második részben mint frissen választott TB-elnök, a fajta tenyésztésének aktuális kérdéseit boncolgatom, különös figyelmet fordítva az előrelépés lehetőségeire, a követendő tenyésztési hitvallásra, illetve a címben felvetett kérdés megválaszolására.

Bemutatkozás

Domokos Gábor vagyok, Csongrádon élek, 1993 óta foglalkozom lótenyésztéssel. A fogathajtás és a ló szeretete családi örökségem. A fogathajtás alapjait néhai Benkő László fogathajtó versenyző segédhajtójaként tanultam. Az állattenyésztési ismereteket édesapámtól lestem el, aki a mai napig élő lexikonként sorol fel származási, termelési és tenyésztési információkat.

A jelenlegi lovaaim az első vásárolt kancám leszármazottjai, ezt a lovat előbb vásárolt párjaival, majd csikóival versenyfogatban is hajtottam a Csongrád megyei

Tovább az úton!

Tradíció, megbízhatóság, minőség: FURIOSO-NORTH STAR

1996. Hódmezővásárhely, Országos Tenyészszemle. Lovak: Tündér (1665 Aldato Furioso-195 után) és Szellő (831 Bugac Riadó-5 után), hajtó: Domokos Gábor (Fotó: Novák Pál)

Hagyomány és modern teljesítmény egyben?

hajtóbajnokságban és meghívásos versenyeken. A sors fura fintora, hogy több más kancát is tenyésztésbe fogtam. Lehet, hogy küllemileg korrektebbeket, vagy más megítélés szerint jobbakat, de ennek a Szellő nevű kancának az ivadécai feleltek meg leginkább az eredeti célkitűzésnek, amely a fogatsportra alkalmas ló volt.

Szellő apja 831 Bugac Riadó-5 volt, ennek a ménnek több ivadéka szerepelt fogatsportban. Közülük Rocky és Babilon az 1989-es kettesfogathajtó vb-n és az 1990-es Lovas Világjátékokon Bálint Mihály fogatában versenyeztek. Anyai nagyapja 810 Orosháza-2 (North Star VI törzsmén), amely mén apai féltestvérének, az 1053

2014. Kisbér, CAI 2* díjhajtás, 4. hely. Lovak: Széplány és Furioso-62 Szellő, hajtó: Sági József (Fotó: Dr. Berényi Adrienn)

Orosháza North Star-53-nak a csikói voltak Benkő Sándor kiváló fogatlovai, Acél és Bíbic.

Az első furioso-north star mén 1545 Orosháza Hadfi-365 volt, amelyikkel fedeztettem. A párosítást indokolta a mén eszményi külleme és a fogatsportban eredményesen bemutatkozó, Csongrádon született ivadéka, Hadfi (Kígyó). Az eredmény részben lett kielégítő, a mén javította a küllemet, a mozgást, de a három csikó karaktere, természetesen nem ütötte meg az általam elvárt szintet, ezért értékesítettem őket.

A következő mén 1607 Aldato Furioso-182 Aladár volt (Aldato Furioso I törzsmén), e választásom indokai között szerepelt, hogy féltestvérének, az 1984-ben Juhász László világbajnok fogatában versenyzett 1665 Aldato Furioso-195-nek a csikóját több éven keresztül hajtottam, illetve többször láttam versenyezni Citalia nevű csikóját Fintha Gábor és Kecskeméti László fogatában. Ebből a párosításból született 1999-ben Széplány nevű kancám, amely karakterében, mozgásában megközelítette az eredeti célkitűzést. Visszapillantva, ez a kanca tekinthető a tenyészetem igazi alapjának. A tenyésztésben jó örökítőnek bizonyult, kiváló karaktere unokáiban is visszaköszön.

A 2045 Furioso X-4 Homály után 2004-ben elletett Furioso-62 Szellő nevű lánya már tenyésztői elismerést is hozott, korcsoportjában 2007-ben harmadik, 2010-ben második helyezett volt a Hódmezővásárhelyi Állattenyésztési Napokon. Ez a kanca már típusában, fajtajellegében is eléri azt a szintet, amit az állományomban látni szeretnék. 2007-ben tenyésztői dilemma elé kerültem a tenyészmen-választás kérdésében. A keresett mén típusában eltökéltem, jó felső vonalú, szép nyakú, sportos egyedet akartam választani. Származásilag leginkább olyat szerettem

volna, amelyek 346 Daimio I-10 kancacsaládjából ered, vagy azzal közeli rokonságban áll, hiszen Aladár anyja, 423 Furioso „A” XXVIII Réka és Homály apja, a Furioso X-es törzsmén is ennek a kancának volt a csikója, és ezek nagyon jól beváltak. Ezeknek a feltételeknek két mén felelt meg: 4331 Gyanú I (Furioso X után), ill. 2809 Kunszentmiklós Blokád-5 Bendegúz (Blokád Furioso III után). Végül Bendegúz javára billent a mérleg, alapvetően a saját teljesítménye miatt. Mindkét kancám két-két csikót elletett tőle, amelyek közül a 2008-as születésű Blokád V-27 Szikra (Széplány után) a versenyző fogatunk kiváló képességű tereplője. A 2009-es születésű Blokád V-62 Szafira mindamelllett, hogy ígéretes fogatló, első csikóját is neveli. Így a kancacsalád ötödik generációja is jelen van az állományban.

A korábban elvetett 4331 Gyanú I (Furioso XXXVI törzsmén) lehetséges szerepét ivadékai alapján újraértékeltem, így utána három reményteljes méncsikóval rendelkezem.

A lovaim kipróbálásában a kezdetektől fogva szilárdan elhatározott voltam. Kezdetben a családi gazdaságunk fogatos munkáinak napi elvégzése mellett saját magam próbáltam versenyezni több-kevesebb sikerrel. Majd ahogy munkahelyi és egyéb elfoglaltságaim szaporodtak, ez a tevékenységem visszaszorult, ill. gazdaságilag is egyre nehezebben volt kivitelezhető. Ebben hozott változást, hogy 2009-ben találkoztam Sági Józseffel, az akkor alig több mint húszéves fiatalemberrel, aki eltökélte, hogy fogathajtó versenyző lesz. Vitathatatlan tehetsége és lelkesedése meggyőzött, hogy lovaim és az ő jövőjét összefonódva építsük. A pár év alatt néhány kiterővel, de eltökélten haladtunk az úton. A legnagyobb és a legfontosabb élmény a lovak és a hajtó egymásra találása volt. A kialakult bizalmi viszony és az egymásért küzdés a mai sportsikerünk legfontosabb alapja.

Azt el kell mondani, hogy ezen az úton saját erőből nagyon kevesek képesek járni. Mi is sok segítőknek tartozunk köszönettel. Közülük is elsősorban a csongrádi Deák Istvánnak, aki biztosítja a versenyzésünk hátterét.

2007. Csongrád, 2809 Kunszentmiklós Blokád-5 (Fotó: Kormos László)

A fajta tenyésztéséről

A furioso-north star lófajta tenyésztésében is az utóbbi évtizedekben az egyik legfontosabb kérdéskör, a tenyésztési alapelvetisztázódott, hiszen mindenki számára egyértelművé vált, hogy a fajta identitását és elkülönültségét alapvetően a Furioso és a North Star törzsek fenntartása, valamint a kancacsaládok megőrzése, fejlesztése jelenti. Véleménykülönbségek az újabb eredetű mérvonalak megőrzésének létjogosultságában, illetve a történelmi és az újabb eredetű kancacsaládok tenyésztési jelentőségének megítélésében lehetnek.

A fajta megőrzésének erkölcsi kötelezettsége, amellyel az elkövetkező nemzedékeknek tartozunk, nem fedheti el azt a tényt, hogy feladatunk nem kizárólag a fajta szolgalelkű megőrzése, hanem egy olyan magas szintű alkotótevékenység folytatása, amely a fajtában rejlő genetikai potenciált a lehetőségekhez mérten a legnagyobb mértékben kiaknázza. Ennek a legfontosabb eszközei a használati- és a tenyészcél megfogalmazása, valamint a hozzájuk rendelhető szelektációs módszerek lefektetése és azok alkalmazása.

A mindenkori aktuális tenyésztési szabályzatok ebben a kérdésben nagyon hasonlóan fogalmaznak: „a lovassport több ágában is használható” ló. Ezen megfogalmazás rendkívül tág, széles teret enged az egyes tenyésztők egyedi törekvéseinek,

elképzeléseinek. Így lehetséges, hogy a fajtán belül a tenyésztők akár a díjugratólóban, míg mások akár a fogatsportlóban határozzák meg a tenyészirányukat. Sajnos a konkrétumok hiánya, illetve az alapkövetelmények tisztázatlansága miatt az is lehetséges, hogy egyes tenyésztők a legkönnyebb ellenállás irányába térjenek ki pl. hobбилó mint tenyészcél, vagy szélsőséges esetben a szelekció teljes hiánya.

A rendkívül szűkös lehetőségek mellett is az elmúlt két évtizedben időről időre tűntek fel a lovassport több szakágában is tehetséges és eredményes sportlovak. A teljesség igénye nélkül:

díjugratásban: Aranyági Kisaranyos, Aranyági Igor (The Bart Furioso I törzsmén), Aranyági Fruska, Fernstherm Styx, Jágó (Furioso XXXII törzsmén), Furioso XXIX-39 Ideál, Aranyági Katica, Aranyági Talizmán (Aldato Furioso II törzsmén), Fárosz (Furioso XXXIV törzsmén), Fáraó (Furioso XXVII törzsmén), North, Gyúlékony, Gyurika (North Star XIII törzsmén),

díjlovaglásban: Bendegúz (Blokád V törzsmén), Brokát (Blokád VI törzsmén), Havas (Furioso XXX törzsmén), Fukar (Furioso XL törzsmén), Gorgó, Legenda, Cókók, Taurus North Star-90 Ciklon,

fogathajtásban: Hadfi (Kígyó), Tiszavirág, Joker, Brandy, Furioso XXXII-45 Futár, Furioso XIV-40 Mágus, Furioso XIV-36 Rocco, Bermuda, The Bart Furioso II-17 Tévedés (The Bart Furioso III törzsmén), The Bart

Furioso II-35 Titán, Széplány, Furioso-62 Szellő, Blokád V-27 Szikra.

A fenti felsorolásból is kitűnik, hogy a fajta a létszámához és a tenyésztők lehetőségeihez mérten a lovassportban nem alulreprezentált. El kell viszont mondanunk, hogy a tenyésztésben és a fajta népszerűsítésében nem tudunk igazán élni azzal a lehetőséggel, amit a sportban kipróbált egyedek jelenthetnek számunkra.

A jövő egyik fontos feladata, hogy a sporteredményeket megismerjük, rögzítsük, tárjuk fel az összefüggéseket a sportban eredményes egyedek genotípusában és fenotípusában. Ezen eredményeket használjuk fel a jövőbeni párosítások során, támaszkodjunk a valós saját teljesítményre, és lehetőségeinkhez mérten a vonal- és családfenntartás kötelezettségét figyelembe véve szorítsuk vissza a vélelmezett képességek alapján való tenyésztést. Természetesen a TB nem hatóság, tehát az alapvető célunkat nem szankciók útján tudjuk elérni, hanem egy olyan feltételrendszer kialakításával, amely azokat az egyedeket, ill. azokat a tenyésztőket helyezi előtérbe, akik a bizonyított saját teljesítmény irányába tesznek elmozdulást.

A TB legutóbbi ülésén tapasztalt vélemények és a tagok elkötelezett hozzáállása garancia lehet arra, hogy a fajtára és lovainkra nem csak kultúrtörténeti emlékként tekintünk. Sokkal inkább mint genetikai és biológiai vagyona, amelynek kiaknázása, fejlesztése és a jó gazda gondosságával való kezelése nemcsak a következő tenyésztői generáció iránti felelősség, hanem saját magunk és családjaink, valamint az ebbe fektető vállalkozások iránti felelősség is, hiszen az előbb felsoroltak áldozatvállalása tette lehetővé a fajta túlélését az elmúlt két és fél évtizedben, továbbá a jövőbeni fennmaradása is az említettek jólétének függvénye. Ezért a bizottság kötelessége, hogy a származásilag elkülönült, jól használható, küllemileg esztétikus furioso-north star ló tenyésztését mozdítsa elő, amely által lovaink keresettebbé válhatnak. ■